

Hyvinvointijohtaminen kunnassa

HyvIk 19.09.2023 § 75
164/00.04.02/2022

Valmistelija

Anu Koistinen, hyvinvointijohtaja
p. 040 700 2941, anu.koistinen@rautjarvi.fi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä. Sen tavoitteena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus ja toiminta kunnissa voi olla eritasoista. Vähimmillään kunta on tietoinen asian tärkeydestä, mutta aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ei ole tai se on ulkoistettu. Parhaimmillaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot kunnassa on nimetty ja resursoitu. Järjestöt ovat toiminnassa kumppaneina. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä johdetaan kunnassa systemaattisesti ja siinä ovat mukana kunnan kaikki sektorit. Toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Kunnanvaltuusto on vastuussa päätöksistä, joilla kunnassa edistetään hyvinvointia ja terveyttä. Kunnan johtoryhmä koordinoi toimintaa ja varmistaa ohjauksen ja resurssit. Hyvinvointiryhmä (hyvinvointitiimi) vastaa käytännön toiminnan toteutuksesta eri toimialoilla. Hyvinvointiryhmän lisäksi kunnassa on monialaisia työryhmiä, esimerkiksi vanhus- ja vammaisneuvostot.

Luottamushenkilöiden tehtävänä on varmistaa, että strategisista painopisteistä pidetään kiinni erityisesti silloin, kun kohdennetaan resursseja. Tehtävänä on lisäksi huolehtia, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta ja vastuista sovitaan selkeästi. Jo 88 % kunnista on nimennyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattorin tai vastaavan (TEAvisari 2021). Hyvinvointikoordinaattori on keskeinen kunnan eri toimialoja yhdistävä sekä alueellista yhteistyötä koordinoiva toimija.

Kunnan päätöksenteossa ja ratkaisujen valmistelussa täytyy arvioida päätösten vaikutuksia väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Hyvinvointia edistetään yhteistyöllä mm. järjestöjen, seurakunnan, yritysten ja oppilaitosten kanssa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan muun muassa arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja kunnan asettamien tavoitteiden toteutumiseen kunnassa.

Hyte- kerroin

HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa) on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista

tulosindikaattoreista. Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta: peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria), liikunta (5 yksittäistä indikaattoria), kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria), kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori). Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on".

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä ja ne on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Miten HYTE-kerroin lasketaan?

Kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, joka vuonna 2023 on 67.

Esimerkiksi 10 000 asukkaan kunta voi saada hyte-työn onnistumisesta riippuen vaikkapa

$18,89 \text{ €/asukas} \times 10\,000 \text{ asukasta} \times 40/67 = 112\,500 \text{ euroa}$ tai

$18,89 \text{ €/asukas} \times 10\,000 \text{ asukasta} \times 80/67 = 225\,000 \text{ euroa}$

Rautjärvi, HYTE-kerroin

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022
HYTE-kerroin	69	-	55	52	52
euroa/asukas	11	-	14,90	14,70	14,60

(Parikkala 2022: 42/11,90 € ja Ruokolahti 2022: 59/16,80 €)

(Lähde: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista>)

Hyödyllisiä linkkejä:

<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/top-10>

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Esittelijä Hyvinvointijohtaja Koistinen Anu

Päätösehdotus Merkitään tiedoksi.

Päätös Päätösehdotuksen mukaan.